

دانشگاه کردستان
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

عنوان:

میزان هم خوانی نتایج راهبردهای مختلف ارزش یابی تدریس استادان: مطالعه
موردی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه کردستان

پژوهشگر:

فرهاد حیدری

استاد راهنما:

دکتر ناصر شیربگی

استاد مشاور:

دکتر جمال سلیمی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

شهریور ماه ۱۳۹۱

دانشگاه کردستان
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

عنوان:

میزان هم خوانی نتایج راهبردهای مختلف ارزش یابی تدریس استادان: مطالعه
موردی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه کردستان

پژوهشگر:

فرهاد حیدری

استاد راهنما:

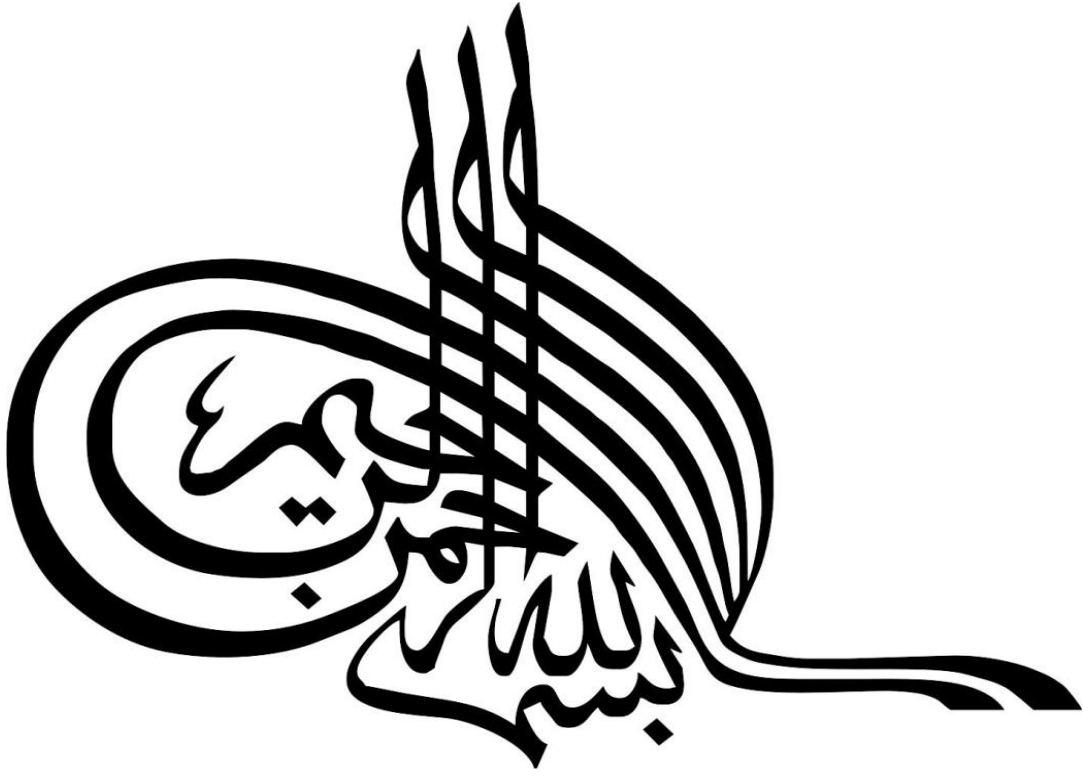
دکتر ناصر شیربگی

استاد مشاور:

دکتر جمال سلیمی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

شهریور ماه ۱۳۹۱

کلیه حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات،

ابتکارات و نوآوری های ناشی از تحقیق موضوع

این پایان نامه (رساله) متعلق به دانشگاه کردستان است.

*** تعهد نامه ***

اینجانب فرهاد حیدری دانشجوی کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی دانشگاه کردستان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی گروه علوم تربیتی تعهد می‌نمایم که محتوای این پایان نامه نتیجه تلاش و تحقیقات خود بوده و از جایی کپی برداری نشده و به پایان رسانیدن آن نتیجه تلاش و مطالعات مستمر اینجانب و راهنمایی و مشاوره اساتید بوده است.

با تقدیم احترام

فرهاد حیدری

۱۳۹۱/۶/۲۸

دانشگاه کردستان
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه علوم تربیتی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی گرایش مدیریت آموزشی

عنوان:

میزان هم خوانی نتایج راهبردهای مختلف ارزش یابی تدریس استادان: مطالعه
موردی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه کردستان

پژوهشگر:

فرهاد حیدری

در تاریخ ۲۹ / ۶ / ۱۳۹۱ توسط کمیته تخصصی و هیات داوران زیر مورد بررسی قرار گرفت و با نمره
۱۹/۵۷ و درجه عالی به تصویب رسید.

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	هیات داوران
	استادیار	دکتر ناصر شیربگی	۱- استاد راهنما
	استادیار	دکتر جمال سلیمی	۲- استاد مشاور
	استادیار	دکتر یحیی معروفی	۳- استاد داور خارجی
	استادیار	دکتر مصطفی قادری	۴- استاد داور داخلی

مهر و امضاء معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده

مهر و امضاء گروه

تقدیم

با سپاس از همه آنانی که در راه علم قدمی برداشته اند.

.... با سپاس از همه آنانی که در تحصیل علم و اخلاق روشنائی بخش راهم بودند.

... تقدیم به آنکه یادش ایمن ترین پناه زندگی ام است

... پدر مهربانم

و تقدیم به ناهید وجود و خورشید حیات

مادر دلسوزم

و تقدیم به آنکه به جای اندیشه ها، چگونه اندیشیدن را به من آموخت..

استاد مهربانم دکتر ناصر شیربگی

تقدیر

«منت خدای را عزوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت»

خدا را شاکر و سپاسگزارم به این خاطر که توانستم در این برهه از زمان، یکی دیگر از مقاطع علمی را به موفقیت پشت سر بگذارم و بتوانم قطره ای از اقیانوس گسترده علم را بر خزانه علمیم بیافزایم. بر خود لازم می دانم قبل از هر چیز از زحمات بی شائبه جناب آقای دکتر ناصر شیربگی، استاد راهنمای خودم، که در فرآیند تکمیل پایان نامه با روحیه همکاری بالا و مشارکت مثال زدنی خود انرژی مضاعفی به بنده دادند صمیمانه تشکر کنم. از راهنمایی های استاد مشاورم جناب آقای دکتر جمال سلیمی نیز نهایت سپاسگزاری رادارم. جا دارد از جناب آقای دکتر نعمت الله عزیزی، دکتر محمد امجد زبردست، دکتر مصطفی قادری، دکتر خلیل غلامی و دکتر کیوان بلند همتان که از اساتید بنده در دوران تحصیل بودند و از محضرشان فیض بردم تشکر کنم.

همچنین از دوستان بسیار عزیزم جناب آقای یاسر صیادی، حسن حسینی، علی عیسی لو و محمد خندان که در فرآیند تکمیل رساله ام همیشه یار و کمک کار من بودند سپاسگزارم.

University of Kurdistan
Faculty of literature and Humanities
Department of Educational Science

A Thesis Submitted to the Postgraduate Studies Office in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Degree of M.A. in Educational Management

Title:
**The consistency level of evaluation of teaching approach's: A case
study of Faculty of Humaniteis in Kurdistan University**

By:

Farhad heidari

The above thesis was evaluated and approved by the following members of the thesis committee with mark 19/57. and excellent quality on September 19, 2012.

<u>Position</u>	<u>Title and Name</u>	<u>Signature</u>
1. Supervisor	Assistant Prof. Naser Shirbagi	
2. Advisor:	Assistant Prof. Jamal Salimi	
3. External Examiner:	Assistant Prof Yahya Maroofi	
4. Internal Examiner:	Assistant Prof Mostafa Ghaderi	

Head of Department:

.....

Faculty Graduate Coordinator:

.....

**University of Kurdistan
Faculty of literature and Humanities
Department of Educational Science**

Title:

**The Consistency Level of Evaluation of Teaching Approach's: A case study of
Faculty of Humanities in Kurdistan University**

By:

Farhad Heidari

Supervisor:

Dr. Naser Shirbagi

Advisor:

Dr. Jamal Salimi

A Thesis

Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

M.A. in Educational Management

September 19, 2012

چکیده:

ارزش‌یابی اساتید که بخشی از آن بر عهده دانش‌جو گذاشته شده است، در صورتی که به طور صحیح انجام شود می‌تواند ضمن تشخیص نقاط ضعف و قوت، به عنوان عامل تعیین‌کننده در جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی آنان مؤثر باشد. لذا این مطالعه با هدف بررسی میزان همخوانی راهبردهای مختلف ارزش‌یابی تدریس استادان در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه کردستان انجام گرفت. که به روش توصیفی همبستگی بوده، و در آن دیدگاه کلیه اساتید، همکاران آموزشی، کارفرمایان، دانش‌جویان و دانش‌آموختگان دانشگاه کردستان در نیم سال دوم تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته و با اقتباس از فرم استاندارد وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جمع‌آوری گردید و داده‌های حاصل با استفاده از نرم‌افزار Spss و روش‌های آمار استنباطی (ضریب همبستگی، آزمون T تک نمونه‌ای؛ آزمون T مستقل و رگرسیون) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج نشان داد که بین میانگین نمرات ارزش‌یابی اساتید از دیدگاه دانش‌جویان و دانش‌آموختگان با نمرات خودارزیابی و دیدگاه همکاران آموزشی تفاوت زیادی وجود دارد، در واقع اساتید و همکاران آنان نمرات بالاتری به کیفیت تدریس خود داده بودند. همچنین تجزیه و تحلیل رگرسیون آشکار کرد که نتایج دیدگاه‌های دانش‌جویان، خودارزیابی و همکاران آموزشی تنها به مقدار ۲۰٪ می‌تواند نتایج ارزش‌یابی توسط دانش‌آموختگان و کارفرمایان را تبیین کند. با توجه به تفاوت نتایج ارزش‌یابی راهبردهای مختلف از کیفیت تدریس استادان ضروریست برای ارزش‌یابی دقیق و منطقی اساتید، ضمن استفاده از ابزار سنجش مناسب و برنامه جامع، از تلفیق راهبردهای بیشتری جهت شناسایی نقاط ضعف و قوت اساتید استفاده گردد.

واژه‌گان کلیدی: ارزش‌یابی، راهبرد تدریس، دانش‌جو

Abstract

Continuous evaluation of teachers performance , if done correctly, can help in distinguish the poor points and improving function. This study aims to assessing the amount of correlation in different teaching strategies which is used by instructors in the litratur and human science faculty of Kurdistan university.

The study procedure is descriptive survey, in which we gathered the ideas of all of the teachers, instructive peers, employers, alumoni and students of Kurdistan university in the second semester of the educational year 2011-2012 by researcher based questionnaire and by imitating the standard form of the ministry of sciences, research and techniqes. The achived data were analyzed by spss software and the procedures of deductive statistics, (t test ,correlation coefficient, regression). The results showed that there is a big difference between the scores of students in contrast with those by peers the teachers had scored high scores for the quality of their teaching. Also, the regression analysis showed that the results of students and peers and self-assessment view point could only describe to %20 the assessments by employers and alumoni. According to the differences of assessment results of teachers; inorder to cerful and logical assessmt it is necessary to used both suitable tools of measurement and to mix mor strategies in recognizing the points of strength and weakness.

Key words : Evaluation, Teaching Strategies, Students,

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول - کلیات تحقیق.....
۱-۱-۱	مقدمه.....
۲	۱-۱-۲ بیان مسأله پژوهشی.....
۴	۱-۱-۳ ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۵	۱-۱-۴ اهداف.....
۶	۱-۱-۴-۱ اهداف کلی.....
۶	۱-۱-۴-۲ اهداف جزئی.....
۷	۱-۱-۵ سؤالات تحقیق.....
۷	۱-۱-۶ تعریف نظری.....
۷	۱-۱-۶-۱ ارزش یابی از اساتید.....
۷	۱-۱-۶-۲ تدریس.....
۸	۱-۱-۷ تعاریف عملیاتی.....
۸	۱-۱-۷-۱ ارزش یابی از تدریس.....
۹	فصل دوم - مبانی نظری و پیشینه تحقیق.....
۱۰	۱-۲-۱ مقدمه.....
۱۱	۱-۲-۱-۱ مفهوم ارزش یابی آموزشی و تحول آن.....
۱۲	۱-۲-۱-۲ تعاریف ارزش یابی آموزشی.....
۱۴	۱-۲-۱-۳ تفاوت ارزش یابی و ارزیابی آموزشی.....
۱۵	۱-۲-۱-۴ تفاوت ارزش یابی و اندازه گیری.....
۱۶	۱-۲-۲ هدف و کارکرد ارزش یابی آموزشی.....
۱۷	۱-۲-۳ رویکرد های ارزش یابی.....
۱۸	۱-۲-۳-۱ الگوی ارزیابی تحقق هدف.....
۱۹	۱-۲-۳-۲ الگوی ارزیابی مدیریت گرا.....
۱۹	۱-۲-۳-۳ الگوی ارزیابی هدف - آزاد.....
۱۹	۱-۲-۳-۴ الگوی مبتنی بر نظر خبرگان.....
۱۹	۱-۲-۳-۵ الگوی مبتنی بر مدافعه.....

۲۰	۲-۳-۶- مقدمه. الگوی طبیعت گرایانه و مشارکتی.....
۲۰	۲-۳-۷- الگوی اجرای عمل.....
۲۱	۲-۴-۴- ارزش یابی ۳۶۰ درجه.....
۲۲	۲-۴-۱- مراحل ارزش یابی ۳۶۰ درجه.....
۲۳	۲-۵-۵- ارزش یابی در آموزش عالی.....
۲۵	۲-۵-۱- تعاریف کیفیت.....
۲۶	۲-۵-۲- کیفیت در نظام آموزش عالی.....
۲۸	۲-۵-۳- ارزش یابی عوامل درونداد.....
۲۹	۲-۵-۴- ارزش یابی فرآیند.....
۲۹	۲-۵-۵- ارزش یابی برونداد و پیامد ها.....
۲۹	۲-۶- نظام های ارزش یابی کیفیت.....
۳۰	۲-۷- فرآیند تدریس و یادگیری.....
۳۱	۲-۸- تدریس اثربخش.....
۳۲	۲-۹- ارزیابی کیفیت تدریس.....
۳۳	۲-۹-۱- ارزش یابی دانشجویان.....
۳۴	۲-۹-۱-۱- دیدگاه موافقان ارزش یابی دانشجویان.....
۳۵	۲-۹-۱-۲- دیدگاه مخالفان ارزش یابی دانشجویان.....
۳۶	۲-۹-۲- خود ارزیابی مدرس.....
۳۷	۲-۹-۳- ارزش یابی همکاران.....
۳۹	۲-۹-۴- ارزش یابی دانش آموختگان.....
۳۹	۲-۹-۵- ارزش یابی کارفرمایان.....
۴۰	۲-۱۰- پیشینه تحقیق.....
۴۰	۲-۱۰-۱- پژوهش های داخل کشور.....
۴۲	۲-۱۰-۲- پژوهش های خارج.....
۴۳	۲-۱۱- نتیجه گیری.....
۴۵	فصل سوم : روش تحقیق.....
۴۶	۳-۱- مقدمه.....
۴۶	۳-۲- روش.....
۴۷	۳-۳- جامعه آماری.....

۴۷	۳-۴- حجم نمونه.....
۴۷	۳-۵- روش نمونه گیری.....
۴۸	۳-۶- ابزار اندازه گیری و جمع آوری داده ها.....
۵۱	۳-۷- پایایی و روایی پرسشنامه ها.....
۵۱	۳-۷-۱- پایایی پرسشنامه.....
۵۱	۳-۷-۲- روایی پرسشنامه.....
۵۲	۳-۸- روش تجزیه و تحلیل آماری.....
۵۳	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق.....
۵۴	۴-۱- مقدمه.....
۵۴	۴-۲- یافته های توصیفی مربوط به سؤالات آزمون.....
۵۵	۴-۳- سؤال اول.....
۵۶	۴-۴- سؤال دوم.....
۵۷	۴-۵- سوال سوم.....
۵۸	۴-۶- سؤال چهارم.....
۵۸	۴-۷- سؤال پنجم.....
۵۹	۴-۸- سؤال ششم.....
۵۹	۴-۹- سؤال هفتم.....
۶۱	۴-۱۰- سؤال هشتم.....
۶۵	فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری.....
۶۶	۵-۱- مقدمه.....
۶۷	۵-۲- بحث و نتیجه گیری.....
۷۰	۵-۳- پیشنهادات کاربردی.....
۷۰	۵-۴- پیشنهادات تحقیقی.....
۷۰	۵-۵- محدودیت های تحقیق.....
۷۱	منابع.....
۸۰	پیوست ۱.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۴۸	جدول ۱-۳ نحوه توزیع جامعه و نمونه آماری بر حسب رشته تحصیلی.....
۴۹	جدول ۲-۳ شاخص های پرسشنامه دانشجویان.....
۴۹	جدول ۳-۳ شاخص های پرسشنامه ارزشیابی اعضای هیأت علمی.....
۵۰	جدول ۴-۳ شاخص های پرسشنامه نظرخواهی از همکاران.....
۵۴	جدول ۱-۴ توزیع فراوانی نمرات ارزشیابی کنندگان به تفکیک اساتید.....
۵۵	جدول ۲-۴ دیدگاه دانش جویان از کیفیت تدریس استادان.....
۵۶	جدول ۳-۴ نتایج آزمون تک نمونه ای در رابطه با ارزشیابی اساتید از کیفیت تدریس خود.....
۵۷	جدول ۴-۴ نتایج آزمون تک نمونه ای در رابطه با ارزشیابی همکاران از کیفیت تدریس اساتید.....
۵۸	جدول ۵-۴ نتایج آزمون تک نمونه ای در رابطه با ارزشیابی دانش آموختگان از کیفیت تدریس اساتید.....
۵۸	جدول ۶-۴ نتایج آزمون تک نمونه ای در رابطه با ارزشیابی کارفرمایان از کیفیت تدریس.....
۵۹	جدول ۷-۴ نتایج آزمون T مستقل، مقایسه دیدگاه دانشجویان دختر و پسر.....
۶۰	جدول ۸-۴ میانگین و انحراف استاندارد راهبردهای ارزشیابی از کیفیت تدریس.....
۶۰	جدول ۹-۴ ضریب همبستگی راهبردهای ارزشیابی از کیفیت تدریس.....
۶۱	جدول ۱۰-۴ خلاصه الگوی رگرسیون.....
۶۲	جدول ۱۱-۴ آزمون مجموع مجذورات و مقدار F.....
۶۲	جدول ۱۲-۴ ضرایب رگرسیون بین متغیرها.....
۶۳	جدول ۱۳-۴ خلاصه الگوی رگرسیون.....
۶۳	جدول ۱۴-۴ آزمون مجموع مجذورات و مقدار.....
۶۴	جدول ۱۵-۴ ضرایب رگرسیون بین متغیرها.....

فصل اول
کلیات تحقیق

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

آموزش عالی در دو دهه گذشته با چالش‌ها و مسائل متعددی مواجه شده است. گسترش کمی دانشگاه‌ها، کثرت مؤسسات آموزشی متنوع، افزایش تعداد دانش‌جویان و گاهاً وجود خیل عظیم دانش-آموختگان بیکار، از جمله چالش‌هایی هستند که نظام آموزش عالی ایران را با مشکلات عدیده‌ای مواجه نموده است. گسترش کمی نظام آموزش عالی بدون توجه به ظرفیت‌های موجود و توان بافت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه، کاهش کیفیت نظام آموزش عالی را به دنبال خواهد داشت. در واقع نمی‌توان گسترش کمی و ازدیاد تعداد دانش‌جویان و دانش‌آموختگان را دلیلی بر وجود کیفیت مطلوب دانست. این چالش‌ها لزوم مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی را در نظام آموزش عالی ایران منجر شده است؛ و نظام دانشگاهی را به بازاندیشی در ساختار، رسالت، اهداف، کارکردها و فرآیندهای خود نموده است.

از آن جا که دانشگاه از جمله مهم‌ترین نهادهایی است که جوامع جهت رشد و توسعه به آن‌ها نیاز دارند شفافیت و پاسخگویی و بهبود کیفیت در آن‌ها الزامی است. کیفیت امروزه در رأس امور سازمان‌ها قرار دارد؛ و بهبود کیفیت از دغدغه‌های اصلی آن‌ها است. شناسایی نقاط ضعف و قوت، تشخیص فرصت‌ها و تهدیدها و تلاش برای بهبود وضع موجود و رسیدن به وضع مطلوب و کسب جایگاه برتر از اهم وظایف سازمان‌ها از جمله دانشگاه‌ها می‌باشد. بهبود کیفیت مستمر نیازمند ارزش‌یابی مستمر می‌باشد. دانشگاه‌ها منشأ و محور توسعه در همه کشورها مخصوصاً در کشورهای در حال توسعه محسوب می‌شوند. در ایران در برنامه توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و علمی کشور نقش تعیین‌کننده‌ای برای دانشگاه‌ها در نظر گرفته شده است. در صورتی که کیفیت دانشگاه‌ها مطلوب نباشد تحقق برنامه توسعه کشور با توجه به نقش آموزش عالی، دچار مشکل خواهد شد. در دو دهه گذشته دانشگاه‌های ما با گسترش کمی

بی‌رویه روبرو بوده‌اند؛ و در ده سال گذشته سیر نزولی در کیفیت آموزش عالی داشته‌ایم. فعالیت‌ها و عملکرد دانشگاه‌ها از جنبه‌های مختلفی مورد سؤال است: آیا نظام آموزش عالی از برنامه‌ریزی و سازماندهی مناسب برخوردار است؟ آیا هدف‌ها درست انتخاب شده‌اند؟ آیا سازوکارهای اجرایی و فرآیندهای مربوطه، ما را به هدف می‌رسانند؟ آیا تناسب لازم بین فعالیت‌ها و دانشگاه‌ها و ظرفیت‌های اجتماعی و اقتصادی جامعه وجود دارد؟ آیا بازده و نتایج حاصل از عملکردهای دانشگاه‌ها در بخش‌های مختلف تربیت نیروی انسانی مورد نیاز و تولید علم و رفع نیازهای جامعه مطلوب است؟ دانش‌آموختگان ما چه وضعیتی دارند؟ میزان تحقق اهداف چقدر است؟ پاسخگویی به این سؤالات نیازمند انجام ارزش-یابی در آموزش عالی است. همه دانشگاه‌ها لازم است در رابطه با کیفیت عملکرد خود پاسخگو باشند و ارزش و شایستگی‌های خود را نشان دهند و با اخذ اعتبارنامه لازم و تضمین کیفیت در جهت ارتقاء و بهبودی خود تلاش کنند. لازمه پویایی و رشد در آموزش عالی نظارت و ارزش‌یابی است.

موضوع کیفیت، بهبود و تضمین آن به یکی از چالش‌های اصلی پیش روی نظام‌های دانشگاهی در دو دهه اخیر تبدیل شده است. انتظار می‌رود که نظام‌های دانشگاهی وضعیت مطلوب را مورد توجه قرار دهند؛ عدم مطابقت را تشخیص داده و برای رفع آن چاره‌جویی کنند. نظام‌های دانشگاهی بایستی به طور مستمر به قضاوت درباره مطلوبیت عوامل درون‌داد، فرآیند و برون‌دادهای خود بپردازند و حاصل آن را جهت بهبود امور (آموزشی، پژوهشی و عرضه خدمات تخصصی به جامعه) مورد استفاده قرار دهند. با توجه به آنچه گفته شد می‌توان نتیجه گرفت که برای اصلاح مستمر نظام دانشگاهی استقرار یک سیستم کارآمد ارزش‌یابی که بوسیله آن بتوان ضمن بهبود و ارتقاء، کیفیت علمی، بهبودی کل نظام دانشگاهی را مدنظر قرار داد؛ و در عین اینکه از متن نظام دانشگاهی و ضرورت‌های آن برخاسته و منطبق بر ویژگی‌های نظام باشد ضرورت دارد (اکبری، ۲۰۰۹).

با توجه به ارتباط بسیار نزدیک کیفیت فعالیت‌های دانشگاهی با کیفیت فعالیت‌های گروه‌های آموزشی، مناسب‌ترین حالت برای ارزش‌یابی کیفیت دانشگاهی، شروع ارزش‌یابی در سطح گروه‌های آموزشی می‌باشد. از آن جا که مهم‌ترین رکن بقاء و کیفیت یک مؤسسه آموزش عالی، اساتید آن هستند. حفظ این رکن مهم با به کارگیری اساتید شایسته و تشویق و پاداش مناسب به آن‌ها در گروهی ارزش‌یابی مناسب آموزشی است. این ارزش‌یابی به منظور تعیین اثربخشی یا کارآمدی اعضای هیأت علمی و در نهایت بازخورد مناسب به آن‌ها است.

ارزش‌یابی مدرس یکی از انواع ارزش‌یابی‌های آموزشی و به عبارتی از پیچیده‌ترین انواع آن می‌باشد؛ علت این پیچیدگی کم اعتباری و بی‌دقتی وسایل و روشهای اندازه‌گیری و سنجش مورد استفاده در این نوع ارزش‌یابی و در عین حال اهمیت نتایج در این نوع ارزش‌یابی است. به همین دلیل استفاده از همه منابع اطلاعاتی موجود در این ارزش‌یابی جهت کاستن از خطاها، ضروری است. زیرا هر یک از